

Nové možnosti rozvoje vzdělávání na Technické univerzitě v Liberci

Specifický cíl A3: Tvorba nových profesně zaměřených studijních programů

NPO_TUL_MSMT-16598/2022

Analýza závislostí – část 2

Ing. Vladimíra Hovorková Valentová, Ph.D.

χ^2 – test o nezávislosti v kontingenční tabulce

= test nezávislosti kategoriálních znaků.

- **Kontingenční tabulka** – dvourozměrná tabulka, do které jsou uspořádány údaje o dvou slovních proměnných (příp. jedné proměnné slovní a druhé číselné).

Kontingenční tabulka:

$a_i \backslash b_j$	b_1	b_2	b_s	Součty četností $n_{i\bullet}$
a_1	n_{11}	n_{12}	n_{1s}	$n_{1\bullet}$
a_2	n_{21}	n_{22}	n_{2s}	$n_{2\bullet}$
.
.
.
a_r	n_{r1}	n_{r2}	n_{rs}	$n_{r\bullet}$
Součty četností $n_{\bullet j}$	$n_{\bullet 1}$	$n_{\bullet 2}$	$n_{\bullet s}$	n

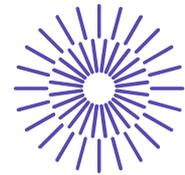
- Četnosti n_{ij} uvnitř tabulky se nazývají *sdužené (simultánní) četnosti*.
- Na okrajích tabulky najdeme *okrajové (marginální) četnosti* $n_{i\bullet}$ a $n_{\bullet j}$, kde tečkou je naznačeno sčítání.
- Platí, že:

$$n = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s n_{ij} \quad \text{a} \quad n = \sum_{i=1}^r n_{i\bullet} = \sum_{j=1}^s n_{\bullet j} .$$

- Podstatou χ^2 – testu nezávislosti je porovnání empirických četností s teoretickými četnostmi, které bychom očekávali v případě nezávislosti.
- Teoretické četnosti značíme n'_{ij} a vypočítáme je podle:

$$n'_{ij} = \frac{n_{i\bullet} \cdot n_{\bullet j}}{n} .$$

- **Předpoklad testu:** χ^2 – test nezávislosti lze použít tehdy, jsou-li všechna políčka kontingenční tabulky dostatečně obsazena, tj. platí-li $n'_{ij} \geq 5$. Pokud tato podmínka splněna není, musíme některé třídy sloučit nebo zvětšit rozsah výběru.

▪ **Test:**

1) H_0 : znaky a a b jsou nezávislé

H_1 : znaky a a b jsou závislé (non H_0)

2) **Testové kritérium:**

$$G = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{(n_{ij} - n'_{ij})^2}{n'_{ij}}, \quad G \in \langle 0, n \cdot h \rangle, \quad h \dots \min(r-1), (s-1).$$

G má při platnosti H_0 rozdělení χ^2 s $\nu = (r-1) \cdot (s-1)$ stupni volnosti.

3) **Kritický obor:**

$$W \equiv \{G, G > \chi^2_{1-\alpha} [(r-1)(s-1)]\}$$

- Pokud jsme testem prokázali závislost, má smysl posuzovat její sílu – to lze pomocí kontingenčních koeficientů:

Cramérův koeficient kontingence

$$C_C = \sqrt{\frac{G}{n \cdot h}} \quad C_C \in \langle 0, 1 \rangle$$

Pearsonův koeficient kontingence

$$C_P = \sqrt{\frac{G}{G + n}} \quad C_P \in \langle 0, 1 \rangle$$

- **Speciálním případem** kontingenční tabulky je tabulka **ASOCIAČNÍ** – čtyřpolní dvourozměrná tabulka, která obsahuje 2 slovní proměnné, které nabývají pouze 2 hodnot (alternativní znaky).

$A_i \backslash B_j$	B_1	B_2	$n_{i\cdot}$
A_1	n_{11}	n_{12}	$n_{1\cdot}$
A_2	n_{21}	n_{22}	$n_{2\cdot}$
$n_{\cdot j}$	$n_{\cdot 1}$	$n_{\cdot 2}$	n

1) H_0 : znaky A a B jsou nezávislé

H_1 : znaky A a B jsou závislé (non H_0)

$$2) \quad G = n \cdot \frac{(n_{11}n_{22} - n_{12}n_{21})^2}{n_{\bullet 1}n_{\bullet 2}n_{1\bullet}n_{2\bullet}}$$

G má při platnosti H_0 rozdělení $\chi^2(1)$.

$$3) \quad W \equiv \{G, G > \chi^2_{1-\alpha}(1)\}$$

- K měření těsnosti závislosti jevů A a B se používá **koeficient asociace** r_{AB} :

$$r_{AB} = \frac{n_{11}n_{22} - n_{12}n_{21}}{\sqrt{n_{1\bullet}n_{2\bullet}n_{\bullet 1}n_{\bullet 2}}}, \quad r_{AB} \in \langle -1, 1 \rangle$$